

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ  
ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΑ ΕΚ ΤΩΝ ΜΟΝΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ  
ΛΑΥΡΑΣ ΚΑΙ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

Κατωτέρω δημοσιεύω ἐν μεταφράσει δύο ἀνέκδοτα τουρκικὰ ἔγγραφα προερχόμενα ἐκ τῶν μονῶν Μεγίστης Λαύρας καὶ Βατοπεδίου, τὰ ὅποια συνδέονται μὲ τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν κατὰ τὸ διάστημα τῆς τουρκοκρατίας τῶν ἀρχαιότερων καὶ σπουδαιότερων βυζαντινῶν αὐτῶν μονῶν.

Ἄμφότερα τὰ ἔγγραφα ταῦτα τυγχάνουν δακτυλογραφημένα ἀντίγραφα ἐκ μεταφράσεων τῶν πρωτοτύπων τουρκικῶν κειμένων, αἵτινες εἶναι καταχωρημένοι εἰς τοὺς κώδικας τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους, προφανῶς δι' ὑπηρεσιακὴν χρῆσιν τῶν μονῶν, ὡς γράφει ὁ Ἀλέξανδρος Λαυριώτης, μοναχός, εἰς ἐγχειρισθὲν εἰς τὸν ἐκδίδοντα ἰδιόγραφον σημείωμα.

Τὸ πρῶτον ἔγγραφον τυγχάνει ἐπίσημος κυβερνητικὴ πρᾶξις μορφῆς κτηματολογίου ἀφιερωμάτων<sup>1</sup>, προέρχεται ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς Λαύρας καὶ ἐκ τοῦ ἔρμαριου τῆς Συκιᾶς, ὡς ἀναγράφεται ἐν ἐπικεφαλίδι τούτου, καὶ ἐξεδόθη παρὰ τοῦ διοικητοῦ τῆς Ρούμελης<sup>2</sup> κατὰ τὸ σεληνιακὸν ἔτος Ἑγείρας 976 (καθ' ἡμᾶς 1569), ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ σουλτάνου Σουλεϊμάν τοῦ νομοθέτου<sup>3</sup> (εἰκ.1), περιλαμβάνει δὲ λεπτομερῶς πλεῖστα ὅσα κτήματα εὑρισκόμενα ἐπὶ τῆς Χερσονήσου τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἀνήκοντα εἰς τὰς διαφόρους μονὰς αὐτοῦ, καθὼς καὶ διάφορα ἁγιορειτικὰ μετόχια εὑρισκόμενα εἰς πλησιοχώρους περιοχάς, Ὁρμύλιαν, Μαντεμοχώρια, Θεσσαλονίκην καὶ περιοχὴν Σερρών, Δράμας, νῆσον Λῆμμον κ.λ., τὰ ὅποια ἐκηρύχθησαν ἀφιερώματα, ὑποκείμενα ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν καὶ δια χεῖρισιν ἐπιτρόπων ὀριζομένων παρὰ τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους διὰ πράξεων συντασσομένων ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων τουρκικῶν ἀρχῶν παρουσίᾳ ἀξιοσεβάστων μαρτύρων.

1. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, βακοῦφ ναμές, κυρίως σημαίνει κτηματολόγιον. Ἐνικὸς ἐβκάφιον ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ enkaf πληθυντικὸς τοῦ vakif. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν σημαίνει κυρίως κεντρικὴ διοίκησις βακουφικῶν κτημάτων.

2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, Ρούμελη βαλεσῆ, πού σημαίνει κατὰ λέξιν νομάρχης τῆς Ρούμελης, δηλαδὴ τῆς χώρας τῶν Ρωμῶν (Ροῦμ ἰλι). Ἡ ἐδαφικὴ καὶ διοικητικὴ ἔκτασις αὐτῆς ἐτροποποιεῖτο κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς μελέτης τῆς διοικητικῆς ἱστορίας τοῦ τουρκικοῦ κράτους. Τὸ θέμα μπεηλέρμπεης τῆς Ρούμελης ἢ τῆς Ἀνατολῆς δὲν πρόκειται νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἐδῶ.

3. Τουρκιστί Κανουῦ. Ἐν τούτοις τόσον ξένοι ἱστορικοὶ συγγραφεῖς ὅσον καὶ Ἕλληνες τὸν ἀποκαλοῦν μεγαλοπρεπῆ.



*Εἰκ. 1. Ὁ σουλτάνος Σουλεῖμάν Β΄*

(M. - M. Alexandrescu - Dersca, Nicolae Iorga, a Romanian historian of the Ottoman Empire, Bucarest 1972)



*Εἰκ. 2. Ὁ σουλτάνος Μεχμέτ Β'*

(M. - M. Alexandrescu - Dersca, Nicolae Iorga, a Romanian historian of the Ottoman Empire, Bucarest 1972)

Τὸ δεύτερον ἔγγραφο ἀφορᾷ ἐπίσης εἰς φερμάνιον τοῦ σουλτάνου Σουλεϊμάν καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς κατῆδες<sup>1</sup> Θεσσαλονίκης, Σιδηροκάστρου<sup>2</sup>, Σερρών, Δράμας, Βεροίας καὶ Πραβίου<sup>3</sup>, περιλαμβάνει δὲ κτήματα εὐρισκόμενα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἀλλαγῶς τῆς Μακεδονίας, τὰ ὁποῖα διετέλουν ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς εἰσέτι ἐποχῆς ὑπὸ τὴν κυριότητα, νομὴν καὶ διακατοχὴν αὐτοῦ ἢ ἡγοράσθησαν ἀργότερον ἐκ μέρους τῶν μοναχῶν παρὰ τοῦ τουρκικοῦ Δημοσίου ἢ παρεχωρήθησαν ὑπὸ τοῦ Μεχμέτ Β' (εἰκ. 2) καὶ τῶν διαδόχων του. Τὸ φερμάνιον δίδει ἐντολὰς περὶ τοῦ τρόπου διαχειρίσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἀπαγορεύει τὴν ἀνάμιξιν τῶν κατὰ τόπους τουρκικῶν ἀστυνομικῶν καὶ φορολογικῶν ὑπαλλήλων, διότι τὰ κτήματα ταῦτα, καθὼς καὶ τὰ ποίμνια καὶ ἄλλα κινητὰ πράγματα καὶ περιουσιακὰ στοιχεῖα τῶν ἀποβιούντων, διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν μονῶν κατὰ τὰς «ἐκπαλαὶ διαταγὰς τῶν θανόντων παλαιῶν σουλτάνων» κ.λ.

Τὰ δύο ταῦτα γραπτὰ τουρκικὰ μνημεῖα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας, ὡς καὶ μεταφράσεις δώδεκα ἐτέρων φερμανίων γενικωτέρας φύσεως, περιέχοντα πληθώραν πληροφοριῶν τῶν ἐτῶν 1808-1856, ἀγνώστου μεταφραστοῦ, ἀντιγραφέντα ἐξ ἀγιορειτικῶν κωδικῶν, ὡς γράφω ἀνωτέρω, μετὰ ἐτέρων πέντε φερμανίων ἀντιγράφων ἐκ μεταφράσεων πολυσελίδων, γενομένων παρὰ τοῦ καλοῦ τουρκομαθοῦς Ἰωάννου Παναγιωτίδου<sup>4</sup> ὑπογεγραμμένων παρὰ τοῦ ἰδίου, ἀφοροῦν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ πολλὰ ἀγιορειτικὰ μετόχια τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὴν χερσόνησον Κασσάνδραν, περιέχουν δὲ καὶ αὐτὰ ἀφθονίαν παντοειδῶν πληροφοριῶν. Ταῦτα ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσίν μου πρὸ ἑπταετίας παρὰ τοῦ φιλίστορος μοναχοῦ Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου-Λαζαρίδη, διατελέσαντος ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐπρόκειτο ἐν συνεργασίᾳ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκδώσωμεν ὅλην αὐτὴν τὴν συλλογὴν τῶν ἀνεκδότων αὐτῶν ἐγγράφων τῆς τουρκοκρατίας, ἀλλ' ἀτυχίαι καὶ ἀπρόβλεπτα γεγονότα ἐπληξαν τὸν φιλίστορα καὶ πολυμαθῆ αὐτὸν γέροντα καὶ τοῦτο ἐματαιώθη ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον. Ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου δὲν κατώρθωσα νὰ λάβω φωτοτυπίας τῶν δημοσιευμένων αὐτῶν τουρκικῶν ἐγγράφων, ἐπιφυλασσόμενος νὰ ἐπιτύχω τοῦτο ἀργότερον δι' αὐτοπροσώπου μεταβάσεως εἰς τὸ Ἁγιώνυμον Ὁρος, ἔνθα ὡς ἐπληροφόρηθην παρὰ φίλου ἐπιστήμονος, εἰδικοῦ ἐν προκειμένῳ, εὐρίσκονται ταῦτα.

1. Καντῆς, Τοῦρκος ἱεροδίκης, εἶδος τοπικοῦ δικαστοῦ δικάζοντος κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Σεριάτ=Ἱεροῦ Νόμου.

2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, Σέντρε Καπουσοῦ.

3. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, Πραβίστα.

4. «Μακεδονικά», τ. 6 (1964-65) σ. 256-265, ἔνθα πραγματεία τοῦ γράφοντος περὶ διακανονισμοῦ φορολογικῶν θεμάτων καὶ ἄλλων τινῶν παρεμφερῶν ζητημάτων τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Πρέπει νὰ προσθέσω ἐδῶ, ὅτι τόσον εἰς τὰς μεταφράσεις τοῦ βακοῦφ ναμέ, ὅσον καὶ εἰς τοῦ φερμανίου, ἐπέφερον μεταβολὰς τινὰς φραστικὰς, οὐδόλως ἀλλοιούσας τὸ τουρκικὸν κείμενον ἐννοιολογικῶς καὶ τοῦτο ἐπραξα ἵνα καταστοῦν ταῦτα εὐληπτα εἰς τὸν μὴ τουρκομαθῆ ἀναγνώστην. Ὅπου δὲ ὑπάρχει ἀνάγκη ἀποδόσεως ὄρων νομικῶν, διοικητικῶν, φορολογικῶν, προνομιακῶν ὀρισμῶν καὶ ἄλλων παρεμφερῶν, ἀναγράφω ταῦτα εἰς τὰς ὑποσημειώσεις, ὥστε οἱ κατέχοντες τὴν παλαιὰν ἀραβοτουρκικὴν γραφὴν νὰ ἔχουν τοῦτο ὑπ' ὄψιν.

Διὰ τὰ τουρκικὰ ἐν γένει ἐγγράφα τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος ἢ ἔχοντα ὀπωσδήποτε σχέσιν μὲ αὐτό, ἐδημοσιεύθησαν ἄρκεταί ἐργασίαι, ἄλλαι δὲ εὐρίσκονται ὑπὸ ἔκδοσιν. Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως ἐν Θεσσαλονίκῃ τοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν, καταβάλλεται συστηματικὴ προσπάθεια συγκεντρώσεως, μελέτης, φωτοτυπήσεως ἢ ἀντιγραφῆς ἀνεκδότων κειμένων τῆς τουρκοκρατίας εὐρισκομένων τόσον εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὅσον καὶ ἀλλαχοῦ. Διὰ τὰ ἐκδοθέντα ἀναφέρω προχείρως: Σ π. Λ ά μ π ρ ο υ, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἑλληνικῶν Κωδίκων, ἐν Κανταβρυγία τῆς Ἀγγλίας 1893. Ε ὑ λ ο γ ί ο υ Κ ο υ ρ ί λ α, Κατάλογος τῶν Κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Σκῆτης Καυσοκαλυβίων κ.λ., Παρίσι 1930. Γ ε ρ. Σ μ υ ρ ν ά κ η, μοναχοῦ, Τὸ Ἅγιον Ὅρος, Ἀθῆναι 1903. Ἀ ν δ ρ. Λ ι γ ν ο ῦ, Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας 1778-1832, Πειραιεὺς 1926-1932. Προηγ. Ἀ δ ρ ι α ν ο ῦ Β α τ ο π ε δ ι ν ο ῦ, Περιληπτικὸς κατάλογος ἑλληνικῶν ἐγγράφων καὶ κωδίκων κ.λ., Ἀθῆναι 1921. Ι. Κ. Β α σ δ ρ α β έ λ λ η, Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας. Α'. Ἀρχεῖον Θεσσαλονίκης (1695-1912). Β'. Ἀρχεῖον Βεροῖας - Ναούσης (1598-1886). Γ' Ἀρχεῖον τῆς Μονῆς Βλαττάδων (1446-1839) κ.λ.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω πηγῶν βραχέως ἀναγραφεισῶν ἐδῶ, πληθώρα ἐγγράφων ἐν πρωτοτύπῳ καὶ μεταφράσει διασώζονται εἰς τὰ ἀρχεῖα καὶ τὰς βιβλιοθήκας τῶν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, θὰ ἦτο δὲ εὐχῆς ἔργον νὰ ἐκδοθοῦν ταῦτα τμηματικῶς πρὸς ὄφελος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας. Τὸ Ἁγιόνυμον Ὅρος καθ' ἅπασαν τὴν περίοδον τῆς σκληρᾶς δουλείας προσέφερε μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Γένος, ἀλλὰ ὑπῆρξε καὶ κιβωτὸς συγκεντρώσεως καὶ διαφυλάξεως παντοειδῶν κειμηλίων καὶ γραπτῶν μνημείων τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως τοῦ Ἑθνους. Πρέπει ταῦτα νὰ τεθοῦν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀρμοδίων καὶ εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ὥστε δημοσιευόμενα σὺν τῷ χρόνῳ νὰ γίνουσι προσιτὰ εἰς σύμπαντα τὸν ἑλληνισμὸν, διάδοχον τῆς προγονικῆς πνευματικῆς κληρονομίας, ὡς καὶ τὴν διεθνή ἐπιστήμην.

## I

*Ἀρχεῖον Λαύρας*

*Ἑρμάριον Σνκιᾶς*

*(διὰ χειρὸς Ἀλεξάνδρου Λανριώτη)*

## ᾽Αντίγραφον

᾽Επιγραφή: Μετάφρασις βακούφ ναμέ ἀριθ. 1 τῶ 976 σεληνιακῶ ἔτει. ᾽Αντίγραφον μεταφράσεως τοῦ βακούφ (βακίφ) ναμέ. ᾽Επικυροῖ ὁ ᾽Εμπουσουτ ἐφέντης δι' ἰδίας ὑπογραφῆς τὴν γνησιότητα τοῦ περιεχομένου τοῦ βακούφ ναμέ. Σφραγίς τοῦ Σταμπὸλ ἐφέντη ὀνόματι Μωχάμετ υἱοῦ Σουσάμ. Τ. Σ.<sup>1</sup>

Ἡ Νομαρχία τῆς Ροῦμελης<sup>2</sup> καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Μαντεμοχωρίων<sup>3</sup>, εἰς ἣν ὑπόκειται τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐκ μέρους τῶν προϋσταμένων τῆς Μονῆς Λαύρας Νείλου υἱοῦ Γεωργίου, Ἰγνατίου υἱοῦ Θεοδώρου καὶ Ἱερεμίου υἱοῦ Μιχαήλ καὶ μοναχῶν ὄντων ἄλλων ἑκατὸν τεσσαράκοντα, ἐγγεγραμμένων εἰς τὸ κτηματολόγιόν<sup>4</sup> των, ὡς συναδέλφων καὶ κατὰ μαρτυρίαν τῶν ἡγουμένων τοῦ μοναστηρίου Κοντλουμουσίον Ἀνανίου υἱοῦ Γεωργίου καὶ Αἰξεντίου υἱοῦ Ἐμμανουήλ, καθὼς κατωτέρω φαίνεται, διωρίσθη καὶ ἐπεκρῶθη ὡς ᾽Επίτροπος διὰ τὴν ὁμολογήσῃ τὸ ἐβκάφιον<sup>5</sup> ὁ ἡγούμενος Θεοφάνης Γεωργίου τῆς μνημονευθείσης μονῆς Λαύρας, παρόντος καὶ τοῦ ᾽Επιτρόπου τῆς αὐτῆς μονῆς ἡγουμένου Γαβριήλ Παπᾶ Ἰωάννου, ὁμολόγησεν εἰς τὸ Κριτήριον καὶ κατέθεσε τὰ ἀκόλουθα. Τὰ κτήματα τὰ ὁποῖα ἐξουσιάζομεν ἅλοι ὁμοῦ συντροφικῶς καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι κυρία ἰδιοκτησία ἡμῶν εἶναι τὰ ἑξῆς: Κύκλωθεν τοῦ μοναστηρίου καὶ ἐντὸς αὐτοῦ, ὑψηλὰ καὶ χαμηλὰ τεσσαράκοντα πέντε δωμάτια, εἷς σταῦλος, μία οἰκία μεγάλη ὀνομαζομένη Τράπεζα, ἐν δωμάτιον, μία αἶθουσα, εἷς φοῦρνος, μία ἀποθήκη, ἕτερος σταῦλος, τρεῖς βρύσεις, ἐν πηγάδιον, τρεῖς οἰκίαι ὀνομαζόμεναι Πύργος, καὶ πλησίον τῆς ρηθείσης μονῆς εἰς τὸ νερόν<sup>6</sup> τὸ ὀνομαζόμενον Μελανά, δύο νερόμυλοι καὶ εἴκοσι στρέμματα ἀμπέλια, δύο στρέμματα κῆπος, ἐλαιῶν καὶ νεραντζῶν καὶ μία οἰκία, καὶ εἰς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται τοῦ κῆρ Ἡσαῖον, τέσσαρες οἰκίαι καὶ τεσσάρων στρεμμάτων ἄμπελος, εἰς δὲ τὸ μέρος τὸ ὀνομαζόμενον Κερασιά, τέσσαρες οἰκίαι καὶ τεσσάρων στρεμμάτων ἄμπελος καὶ εἰς τὸ μέρος τὸ ὀνομαζόμενον Πύργος Ἁγία Ἄννα, ἐνὸς καὶ ἡμίσεος στρέμματος κῆπος, ἐλαιῶν, ὁ δὲ παλαιὸς πύργος ἐν τοῖς ἀμπέλοις τοῦ Ἁγίου Παύλου διακόπτεται μὲ ἑνδεκα δωμάτια καὶ γίνεται σύνορον. Ὑπάρχει δὲ καὶ ξηρὸς χεῖμαρρος<sup>7</sup>, ὅστις βαίνει μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ Ὄρους, ὁ δὲ περιλαμβανόμενος τόπος, χρησιμεύει διὰ βοσκῆν τῶν ποιμνίων. Εἰς τὴν θέσιν Μορφινῶ ὑπάρχει πύργος ἔχων δέκα στρέμματα ἀμπέλους, εἰς τὴν ἰδίαν

1. Τὰ ἀνωτέρω προτάσσονται τοῦ κειμένου τοῦ βακουφναμέ τεθέντα παρὰ τοῦ μεταφραστοῦ.

2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, Ροῦμελη βαλεση.

3. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, σιντρικίς, τὸ βυζαντινὸν Σιδηροκαύσια.

4. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, μουλκναμέ.

5. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, ἐβκάφ.

6. Ἐννοεῖ αὐλακα νεροῦ ἢ ρύακα.

7. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, κουρουντερέ.

δὲ θέσιν ὑπάρχει ἐπὶ νεροῦ εἷς νερόμυλος, εἰς δὲ τὴν θέσιν ὀνομαζομένη Σκήτη ὑπάρχουσι τριάκοντα ἐξ οἰκίαι, τριάκοντα ἐξ στρέμματα ἀμπέλον, χωραφίων καὶ ἐλαιῶνων καὶ εἷς μύλος, τὸ ὁποῖον μέρος ὀνομάζεται Σκήτη. Τῆς εἰρημένης Σκήτης τὰ δάση διὰ ξύλευσιν, μέρος τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου καὶ ἕτερον μέρος Τουρλωτὴ ὀνομαζόμενον μέχρι τοῦ μεγάλου βουνοῦ, καὶ εἰς ἄλλο μέρος θάλασσα, καὶ ἄλλο μέρος ὁ ποταμὸς τοῦ Καλλινίκου καὶ λάκκος, καὶ φθάνει μέχρι τοῦ μοναστηρίου Καρακάλλον, ἔπειτα ἀνεβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ φθάνει μέχρι τῆς ὀρθῆς μαύρης πέτρας, καὶ ἀπὸ τὸ ξυλόσυρμον μέχρι τῆς θαλάσσης. Ταῦτα εἰσὶ τὰ γνωστὰ ὄρια. Ὑπάρχει δὲ καὶ δρόμος, ὅστις πηγαίνει εἰς τὸν Ἄντιθωνα καὶ φθάνει εἰς τὸν δρόμον τοῦ μοναστηρίου Ἁγίου Παύλου καὶ εἰς τὸν Μυλοπόταμον, ὑποκείμενον εἰς τὴν ἰδίαν ἐπαρχίαν Μαντεμοχωρίων, ἔχομεν τεσσαράκοντα στρέμματα ἀμπέλια, χωράφια, ἐλαιῶνας, νεραντζῶνα, ἀσβεστόφουρον καὶ πηγάδιον, δύο ξυλίνας γεφύρας, δύο μύλους, ὁ εἷς εἰς καλὴν κατάστασιν ὁ δὲ ἐτοιμόρροπος, εἷς τόρνος καὶ βουνὸν τὸ ὁποῖον εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Κρεββάτα, τὸ δὲ μέρος τοῦτο ὀρίζεται ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸν Ἁγιον Ἥλιαν, τὸ ἀμπέλιον τῆς κολώνας, λιθωσσορίαν, ἀμμονδόπετραν, μέχρι τοῦ χειμάρρου καὶ ἀπὸ τὸν χείμαρρον μέχρι τῆς ὀξυῆς, ὀρίζεται ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ἀπὸ θάλασσαν μέχρι οὗ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν χείμαρρον Ἀρτσιγιάν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος μετὰ τὰ δωμάτια τοῦ Μαγουλᾶ καὶ διὰ τοῦ χείμαρρου φθάνει εἰς τὸ βουνὸν ὀξυῆν τοῦ μοναστηρίου Φιλοθέου καὶ τῶν Ἰβήρων. Εἰς τὴν θέσιν τὴν ὀνομαζομένην Καρναὶ ἔχομεν ὀκτὼ ὀσπήτια, ἀμπέλια καὶ περιβόλια, τῶν ὁποίων τὰ ὄρια εἶναι γνωστὰ μεταξὺ τῶν κατοίκων. Εἰς τὴν θέσιν δὲ καλουμένην Πρόβλακα, ἔχομεν τσιφλίκιον τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Πύργος, ἐκεῖ δὲ ἔχομεν μίαν μεγάλην οἰκίαν, ἓνα σταῦλον, ἀχυρῶνα καὶ ἄμπελον, τὰ ὄρια δὲ αὐτοῦ τοῦ μέρους εἰσὶν ἀφ' ἐνὸς μὲν θάλασσα, ἀφ' ἑτέρου τὸ τσιφλίκιον τοῦ Χιλιανδαρίου, τὸ τσιφλίκιον τοῦ Ζωγράφου, καὶ τὸ τσιφλίκιον τοῦ Ἁγίου Παύλου. Εἰς τὴν θέσιν ὀνομαζομένην Ὀρκίγια ἔχομεν ἐν δωμάτιον διὰ νὰ ἀλιεύωμεν ἰχθῦς ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἔχομεν δίκτυα, τὸ ἐν εἰς τὴν Πουλᾶκα, καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὴν ὀπίσω καὶ εἰς τὸν Ἰσθμὸν Κομίτζα ἔχομεν περίπου εἴκοσι στρέμματα λειβάδια καὶ εἰς τὸ χωρίον ὀνομαζόμενον Ὀρμούλια ὑποκείμενον εἰς τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν Μαντεμοχωρίων ἔχομεν ἐν ὀσπήτιον, ἓνα σταῦλον, ἓνα ἀχυρῶνα, μίαν ἀποθήκην καὶ ἄμπελον. Τὰ μέρη ταῦτα ὀρίζονται ἀφ' ἐνὸς μέρους ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸ χωρίον Ἁγιος Δημήτριος καὶ ἀπὸ τὸ χωρίον Ὀρμούλια. Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην εἰς τὴν συνοικίαν Ὀν Καπάν, ἔχομεν ἐν καπηλεῖον, ὅπερ συνορεύεται ἀφ' ἐνὸς μέρους μετὰ τὸ κτῆμα τοῦ Βατοπεδίου, ἀφ' ἑτέρου μετὰ τὴν οἰκίαν τοῦ Πελίτζη, καὶ ἀπὸ δύο μέρη μετὰ δημόσιον δρόμον καὶ ἐντὸς τῶν κηροποιεῖων ἔχομεν ἐργαστήριον καὶ μίαν ἀλλὴν Περσιώτισσαν ὀνομαζομένην, τῶν ὁποίων τὰ ὄρια εἶναι γνωστὰ μεταξὺ τῶν κατοίκων. Εἰς τὴν πόλιν τῆς σκάλας ἔχομεν οἰνοπωλεῖον καὶ μετὰ τρία δωμάτια κονάκιον καὶ πλησίον εἰς τοῦ Ἁγίου Μητᾶ ὀκτὼ δωμάτια μετὰ Ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Μαρίνης. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σερ-

ρῶν ἔχομεν τὴν ἐκκλησίαν Ἅγιος Ἀθανάσιος μὲ δώδεκα δωμάτια καὶ εἰς μίαν αὐλὴν δέκα δωμάτια καὶ ἐβραϊκὴν οἰκίαν, εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν Δράμας ἔχομεν οἰνοπωλεῖον μὲ τρία δωμάτια καὶ ἓνα σταῦλον, καὶ ἐκεῖ πλησίον τρία ἐργαστήρια. Εἰς τὸ χωρίον ὀνομαζόμενον Λοξόμου (;) ἐπαρχίας Ζίχνης, ἔχομεν τσιφλικιον μὲ δύο δωμάτια, σταῦλον μὲ ἀχυρῶνα, μὲ ἀποθήκην καὶ δύο στρέμματα ἀμπέλου, αὐτὰ δὲ τὰ κτήματά μας συνορεύονται ἀπὸ τρία μέρη μὲ τὸ νερὸν καλούμενον Ἰστρομόνα<sup>1</sup> καὶ ἀπὸ ἓν μέρος μὲ τὸ ἴδιον χωρίον. Εἰς τὸ χωρίον τὸ ὀνομαζόμενον Μοστούμ (;) ὑπάρχει τσιφλικιον μας μὲ δύο δωμάτια, μὲ ἓνα σταῦλον, καὶ μὲ ἓνα ἀχυρῶνα καὶ δύο στρέμματα ἀμπέλων, ἐπάνω δὲ εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ χωρίου διερχόμενον ὕδωρ ἔχομεν μιᾶς πέτρας μύλον, τῶν δὲ κτημάτων μας τούτων τὰ σύνορα εἶναι γνωστὰ εἰς τοὺς κατοίκους. Ἐχομεν καὶ εἰς τὰ σύνορα τοῦ χωρίου Πούπλιανη ἐπαρχίας Πραβίτσας<sup>2</sup> ἐπὶ τοῦ νεροῦ, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μορφινοῦ, τριῶν πετρῶν μύλον καὶ τούτου τὰ σύνορα εἶναι γνωστὰ ἀπὸ τοὺς κατοίκους. Εἰς τὰ σύνορα τοῦ χωρίου Χάρακας ἐπαρχίας Λήμνου, ἔχομεν τσιφλικιον μὲ δύο δωμάτια, μὲ ἓνα σταῦλον, μὲ ἓνα ἀχυρῶνα, καὶ μὲ δύο στρέμματα ἀμπέλων, ἐπάνω δὲ εἰς τὸ νερὸν<sup>3</sup> τοῦ τσιφλικιον καὶ μύλον μιᾶς πέτρας, τὸ μετόχιόν μας δὲ τοῦτο συνορεύεται ἀφ' ἑνὸς μέρους μὲ τὴν θάλασσαν, ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸ χωρίον ὀνομαζόμενον Πιγιάντη (Πιγιάντη;) καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸ βουνὸν καὶ ἀπὸ τὰ ἀμπέλια μας. Ἐχομεν δὲ καὶ ἕτερον μετόχιον εἰς τὸ χωρίον ὀνομαζόμενον Γομάτι τῆς ἰδίας ἐπαρχίας Λήμνου, μὲ δύο δωμάτια, μὲ ἓνα σταῦλον, μὲ ἓνα ἀχυρῶνα, καὶ δύο στρέμματα ἀμπέλου καὶ μίαν οἰκίαν, ἐπὶ δὲ τοῦ νεροῦ τοῦ τρέχοντος κάτω τοῦ εἰρημένου χωρίου, ἓνα μύλον ὅστις συνορεύεται ἀφ' ἑνὸς μὲ τὸ ἴδιον χωρίον, ἀφ' ἑτέρου μὲ τὴν θάλασσαν, καὶ μὲ τὸν λεγόμενον Ξηροχείμαρρον. Ἐχομεν δὲ καὶ ἄλλο μετόχιον εἰς τὸ χωρίον λεγόμενον Κονδιά τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας Λήμνου, μὲ δύο δωμάτια, μὲ ἓνα σταῦλον, μὲ ἓνα ἀχυρῶνα καὶ μὲ μίαν μεγάλην οἰκίαν ὀνομαζομένην Πύργον καὶ δύο στρέμματα ἀμπέλου καὶ ἓνα ἀνεμόμυλον ὑπεράνω τοῦ ἰδίου χωρίου, ὅστις συνορεύεται ἀφ' ἑνὸς μὲ τὸ χωρίον Σεμάνδρα, καὶ μὲ τὴν θάλασσαν. Ἐχομεν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν θέσιν Βετάνιστα ὀνομαζομένην, μάνδραν καὶ ἀχυρῶνα, οὗτινος τὰ ὄριά εἰσι γνωστὰ εἰς τοὺς κατοίκους. Αἱ οἰκοδομαὶ λοιπὸν ἀπάντων τῶν ἀνωτέρω διαληφθέντων δωματίων, οἰκιῶν, ἀμπέλων, κήπων καὶ μύλων, τὰ τρέχοντα νερά, αἱ βρύσεις, ἑκατὸν ἐξήκοντα αἶγες, ἐξήκοντα βούβαλοι, τριάκοντα πέντε βόες καὶ φορβάδες μὲ ὅλα τὰ ἐπακόλουθα καὶ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἀποσπασάντες ἀπὸ τὰ κτήματά μας καὶ ἐπὶ ἀγαθοεργία μετατρέψαντες εἰς ἀφιερῶματα τὰς οἰκοδομὰς ταύτας, ἀμπέλια, κήπους, μύλους καὶ ποιμνια, ἐνεχειρίσαμεν εἰς τὸν ἀνωτέρω μνημονεῦμενον

1. Πρόκειται περὶ τοῦ ποταμοῦ Στρυμῶνος.

2. Ἡ σημερινὴ Ἐλευθερούπολις, τὸ παλαιὸν Πράβι, ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ πρὸς Καβάλαν.

3. Ὃπου ἀναγράφεται ἡ λέξις νερὸ πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν αὐλακα νερομύλου.



ἐκπρόσωπόν μας Γαβριὴλ Παπᾶ Ἰωάννου, ἐπὶ συμφωνία ὅμως ὅπως οὗτος ἕκαστον ἐκ τῶν ἀφιερωμάτων μας δεόντως καλλιεργῆ καὶ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων ἐξοδεύῃ τόσον διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ ἐπιδιορθώσιν αὐτῶν ὅσον καὶ διὰ τὴν πληρωμὴν νομίμων δικαιωμάτων, διὰ κήπους καὶ μύλους, τὰ δὲ μένοντα εἰσοδήματα νὰ ἐξοδεύῃ διὰ τοὺς πτωχοὺς τῆς διαληφθείσης μονῆς μας καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς τοὺς ἐν αὐτῇ κατ' ἔθιμον διαμένοντας. Ἐκ δὲ τῶν ποιμνίων τὰ μὲν ἀρσενικὰ νὰ πωλῆ καὶ ἐξοδεύῃ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τοὺς πτωχοὺς τῆς μονῆς καὶ τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὴν ὡς καὶ εἰς ἀναχωροῦντας πτωχοὺς, τὰ θηλυκὰ δὲ νὰ κρατῆ διὰ τὰ ἀφιερώματα ἢ δι' ὄντινα οἱ πτωχοὶ τοῦ μοναστηρίου θελήσουν. Συνεφωνήθη προσέτι μετὰ τοῦ εἰρημένου ἐπιτρόπου Γαβριὴλ Παπᾶ Ἰωάννου, ἵνα οἱ πτωχοὶ μοναχοὶ τῆς διαληφθείσης μονῆς ὧσιν ἀπλοῖ ἐπιθεωρηταὶ τοῦ ἀφιερώματος, ὁ δὲ ἐπίτροπος ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῆ τὰ ἀφιερώματα αὐτὰ ὑπὸ ταύτας τὰς συμφωνίας.

Οὗτος ὡμολόγησεν ὅτι ἀπεδέχθη καὶ ἀφοῦ ἐπεβεβαίωσεν ἅπασαν τὴν περὶ τούτου ὁμολογίαν του, ἐπρότεινεν ὅπως ὑπὸ αὐτὰς τὰς συμφωνίας τὰ κτήματα ταῦτα ἔγιναν ἀφιερώματα καὶ ἐδόθησαν αὐτῷ ὅμως κατὰ τὸν μέγαν Ἰμάμην τὸ ἀφιέρωμα τοῦ τόπου τῶν οἰκοδομῶν, ἀμπέλων, κήπων καὶ μύλων καὶ μάλιστα τῶν ποιμνίων δὲν ἔγιναν κτήμα. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ ἀφιέρωμα τοῦ τόπου, ὅστις εἶναι κτήμα, πλὴν δὲν ὑποστηρίζεται, πρέπει νὰ ἐπιστραφῆ ἀπὸ τὸν ἐπίτροπον καὶ νὰ γίνῃ ἰδιοκτησία αὐτοῦ. Πλὴν ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἰμάμην Γιουσοῦφ τὸ ἀφιέρωμα εἶναι ἀληθές καὶ πρέπει νὰ ὑπάρχη, καὶ κατὰ τὸν ἰμάμην Μεχμέτ ἐπειδὴ τὸ ἀφιέρωμα τῆς κινητῆς περιουσίας τοῦ μοναστηρίου εἶναι ἀληθές καὶ ἐδόθη εἰς τὸν ἐπίτροπον καὶ μετὰ τὴν παράδοσιν θεωρεῖται ἀναγκαῖον νὰ ὑπάρχη ἐπειδὴ ὁ διαληφθεὶς ἐπίτροπος Γαβριὴλ Παπᾶ Ἰωάννου ἐζήτησε δι' ἀποφάσεως νομικῆς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἀφιερώματος τὸ ὁποῖον ἐχορηγήθη εἰς αὐτόν, διὰ τοῦτο κατὰ τὰς γνώμας τῶν εἰρημένων νομοδιδασκάλων Ἰμάμηδων, οἷς ὁ Ὑψιστος Θεὸς γένοιτο ἴλεως, δι' ἀποφάσεως νομικῆς ἐπικυροῦται τὸ ἀφιέρωμα τοῦτο καὶ ἡ ὑπαρξις αὐτοῦ, καὶ δίδεται τὸ παρὸν τῷ εἰρημένῳ ἐπιτρόπῳ Γαβριὴλ Παπᾶ Ἰωάννου.

Ἐγράφη περὶ τὰ μέσα τοῦ Ραμαζὰν τῷ 976 ἔτει Ὀθωμανικῷ (Ἔτος 1569 περὶ τὰ τέλη Μαρτίου).

#### Οἱ παρευρεθέντες μάρτυρες

Ὁ εὐγενέστατος καὶ ἐνδοξότατος Μουσταφᾶ Τσελεμπῆς υἱός.

Πακῆ, Τεφτέρ Ἐμίνης καὶ Ρούμελης.

Ὁ Γραμματεὺς Μεχμέτ Τζελεπῆς.

Ὁ Μαχμουτ υἱός Ἀλῆ.

Ὁ Σουλεϊμὰν Τζελεπῆς υἱός Χασάν.

Ὁ Χουσεῖν Τζελεπῆς υἱός Ἰλιάς.

Ὁ Ἐρτουγροῦλ Τσαούσης.

Σουλεϊμάν Τζελεπής υἱὸς Χουσεϊν.  
 Μουσταφᾶ Τζελεπής υἱὸς Σααδῆ.  
 Μουράτ υἱὸς Ἀλάϊ ἐλ Ἐντίν.  
 Ἰπραχίμ Κάλφα.  
 Δερβίς Τζελεπῆ υἱὸς Χατζῆ Ἀλῆ.  
 Μουσταφᾶ Τζελεπής υἱὸς Χατζῆ Ἀλῆ.  
 Μουσταφᾶ Τζελεπής υἱὸς Ἀχμέτ.  
 Μουσταφᾶ Τζελεπής υἱὸς Ἀλάϊ Ἐντίν.  
 Ἰμπραχίμ υἱὸς Γιουσοφ.  
 Χατζῆ Χασάν καὶ λοιποί.

## 2

Κώδ. 1α, I. Κ. Φ. 90 ἀριθ. 155

## Ἀντίγραφον

ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βατοπεδίου<sup>1</sup> φερμανίου τοῦ σουλτάνου Σουλεϊμάν πρὸς τοὺς κατῆδες Θεσσαλονίκης, Σιδηροκάστρου, Σερρών, Λράμας, Βεροίας καὶ Πραβίου.

Ἐμα φθάσῃ ἡ ὑψηλὴ μου αὕτη διαταγή, ἔστω γνωστὸν ὅτι οἱ μοναχοὶ τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους τοῦ κειμένου εἰς τὸν ὑμέτερον καζᾶν, ἐλθόντες εἰς τὴν ὑψηλὴν μου Πύλῃν ἐξέθεσαν δι' ἀναφορᾶς των, ὅτι ἐντὸς τῶν ρηθέντων καζάδων ἔχομεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας, ἀμπέλους, χωράφια, μύλους, ἐργαστήρια, οἰκίας, καὶ ζῶα, καὶ ὅτι εἰς τὸν Λόγγον<sup>2</sup> ἐπίσης ἔχομεν παλαιόθεν μέχρι τῆς σήμερον, πύργους, αἶγας καὶ ἄλλα ἐν γένει μικρὰ καὶ μεγάλα πράγματα. Πρὸς δέ, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰς γαίας τοῦ Δημοσίου<sup>3</sup> ἐπωλήθησαν εἰς τὰ μοναστήριά μας κτήματα καὶ ζῶα, διὰ ταῦτα πάντες ἀπὸ συμφώνου δανεισθέντες δεκατέσσαρας χιλιάδας φλωρία καὶ χρεωθέντες μὲ αὐτά, ἠγοράσαμεν ἀπὸ τὸ Δημοσίον ἀντὶ δεκατεσσάρων χιλιάδων φλωρίων τὰ ρηθέντα κτήματα, χωράφια, ἀμπέλους, μύλους, μποστάνια, τσιφλίκια, ζῶα, ὅπως ταῦτα καὶ τὰ ἔκπαλαι κρατοῦντα, ὧσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις ἡμῶν μοναχῶν τῶν ἐν αὐτοῖς προσερχομένων καὶ ἀπερχομένων. Τὰ κτήματα ταῦτα δὲν θὰ ἐξουσιάζωνται παρ' οὐδενὸς ἐκ τῶν μοναχῶν τῶν μοναστηρίων μας ἀλλὰ θέλουν χρησιμεύει πρὸς φιλοξενίαν τῶν προσερχομένων καὶ ἀπερχομένων ἐκ τῶν μοναστηρίων, ἔσονται

1. Τὰ ἀνωτέρω προτάσσονται τοῦ κειμένου τοῦ ἀντιγράφου τοῦ φερμανίου, τεθέντα ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ.

2. Λόγγος, τουρκιστὶ Λογκόρ. Πρόκειται περὶ τῆς γνωστῆς χερσονήσου τῆς Χαλκιδικῆς, δευτέρας κατὰ σειράν, δηλαδὴ τῆς Σιθωνίας τὴν ὁποίαν καὶ σήμερον οἱ κάτοικοι τῆς Χαλκιδικῆς καὶ οἱ Ἁγιορεῖται ἀποκαλοῦν Λόγγον.

3. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, μερηγιέ.

δὲ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν μοναστηρίων. Πρὸς τοῦτο παρακαλοῦμεν ἵνα οἱ φορολογικοὶ ὑπάλληλοι<sup>1</sup> καὶ εἰσπράκτορες, οἱ βακουφτζίδες, οἱ βοϊβόδαι καὶ οἱ ἀστυνόμοι<sup>2</sup> νὰ μὴν ἐπεμβαίνουν κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὰ ρηθέντα κτήματα, ζῶα, μικρὰ καὶ μεγάλα ἡμῶν πράγματα. Ἐπίσης παρακαλοῦμεν ὅπως οἱ φορολογικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ εἰσπράκτορες, οἱ βακουφτζίδες καὶ οἱ βοϊβόδαι νὰ μὴν ἐρχονται καὶ ἐνοχλοῦν τοὺς ἄλλους μοναχοὺς μὲ πρόσχημα ὅτι ὁ δεῖνα ἀπέθανεν ἢ ἐπῆγεν εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ὅτι ἡ περιουσία του, τὰ κτήματά του, τὰ πράγματα καὶ τὰ ζῶα του ἀπωλέσθησαν ἀλλὰ πάντα ταῦτα νὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν μοναστηρίων καὶ τὴν ἐξουσίαν μας κατὰ τὰς ἔκπαλαι διαταγὰς τῶν παλαιῶν θανόντων σουλτάνων καὶ κατὰ τὴν ἀνὰ χειρὰς μας ἱερὰν ἀπόφασιν τοῦ ἀποθανόντος σουλτὰν Μουρὰ Χάν.

Ἐὰν λοιπὸν μᾶς δοθῇ τοιαύτη τις ὑψηλὴ διαταγή, τότε εἷς ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, ἀφοῦ διασκορπισθῶμεν εἰς διάφορα μέρη, καὶ ἀφοῦ προσπαθήσωμεν νὰ συνάξωμεν δι' ἐλεημοσυνῶν χρήματα, θέλομεν πληρώσει τὰς δεκατέσσαρας χιλιάδας φλωρία, τὰ ὅποια ἐδανείσθημεν, ὡσαύτως δὲ θέλομεν πληρῶνει καὶ παραδίδει καθ' ἕκαστον χρόνον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους κατὰ τὸν νόμον τὸν βασιλικὸν τὸ δι' ἡμᾶς ὠρισμένον χαράτζιον ἐξ ἑβδομήκοντα χιλιάδων ἀκτσέδων εἰς τὸ Βασιλικὸν Ταμεῖον. Τὰ δὲ τζιφλίκια ποῦ ἔχομεν εἰς ἄλλους τόπους ἐκτὸς τῶν ρηθέντων μοναστηρίων, τὰ ἡγοράσαμεν ἔναντι τριάκοντα χιλιάδων ἀκτσέδων, τοῦτο δὲ τὸ ποσὸν τὸ κατεβάλομεν εἰς τὸ Δημόσιον δίδοντες τὸ δέκατον κατὰ τὸν φορολογικὸν πίνακα τοῦ βιλαετίου τὸ εἰσπραττόμενον μέσον τοῦ καντῆ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀλωνίων ἀφοῦ δὲ τὰ ὑπόλοιπα δοθῶσι κατὰ τὴν ὑψηλὴν διαταγὴν εἰς τὸ ρηθὲν ταμεῖον, τὰ μένοντα θέλουν χρησιμεύει εἰς διατροφὴν τῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις προσερχομένων καὶ ἀπερχομένων ἐντεῦθεν. Ἐὰν κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἀπόφασιν δὲν μᾶς δοθῇ τοιαύτη ὑψηλὴ διαταγή, τότε θέλομεν ἐπιστρέφει τὰ ρηθέντα καὶ ἀφοῦ ταῦτα πωλήσωμεν καὶ ἀπέλθωμεν, θέλομεν πληρώσει τὰ φλωρία τὰ ὅποια ἐδανείσθημεν. Τούτου ἕνεκα, ἀφοῦ διασκορπισθῶμεν εἰς διάφορα μέρη, τότε τὰ μοναστήριά μας θέλουσιν ἐρημωθῆ καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι βεβαιότατον ὅτι θέλει χαθῆ τὸ ὠρισμένον χαράτζιον τὸ ὁποῖον δίδομεν κατ' ἔτος. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀφοῦ μᾶς δοθῇ ἱερὸς φετφᾶς<sup>3</sup> καὶ ἀφοῦ κατὰ τὸν φετφᾶν τοῦτον ἀποφασισθῆ ὥστε αἱ οἰκίαι, ἄμπελοι, κῆποι, ἐργαστήρια, μύλοι, πρόβατα καὶ ἄλλα ζῶα, τὰ ὅποια οἱ πρότερον μοναχοὶ ἐξουσιάζουσιν ἢ ἔλαβον διὰ τίτλων ἰδιοκτησίας ἀπὸ τὸ Δημόσιον καὶ τὰ ὅποια χρησιμεύουν δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τοὺς εἰς τὰ μοναστήρια εἰσερχομένους πτωχοὺς καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας τούτους, γίνωσι ἀφιερῶματα<sup>4</sup> καὶ παραδοθῶν εἰς τὸν

1. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, ἐμίν.

2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, μεϊντουχά.

3. Φετφᾶς σημαίνει ἱερονομικὴ γνωμάτευσις.

4. Τὸ τουρκικὸν κείμενον ἐβκάφ πληθυντικὸς τοῦ βακούφ (βακίφ).

ἐπίτροπον μετὰ τῶν εισοδημάτων αὐτῶν, τότε παρακαλοῦμεν νὰ μὴν ἐπεμβαίῃ τις καὶ νὰ μὴ δύνηται νὰ φέρῃ οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐπὶ τῶν ρυθμισθέντων οὕτω, ἐπειδὴ δὲ οἱ ἴδιοι δὲν ἔχουσι κτήματα, διὰ ταῦτα αἰτούμεθα ὥστε τὰ χωράφια, τὰ λειβάδια, οἱ βοσκότοποι<sup>1</sup>, οἱ πύργοι, τὰ ὁποῖα ἤδη ἔλαβον ἀπὸ τὸ Δημόσιον ἢ πρότερον ἠγόρασαν ἀπὸ τοὺς ραγιάδες, νὰ εἶναι κτήματα καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς τῶν Ὀθωμανῶν, νὰ δύναται νὰ ἔχη κτήματα, ἐκεῖνα δὲ τὰ ὁποῖα ἐξουσιάζουσιν οἱ ραγιάδες δι' ἐνοικίον, ταῦτα οὕτε νὰ τὰ πωλοῦν δύναται οὕτε νὰ τὰ δίδουν εἰς ἀφιερώματα, τὸ δικαίωμα δὲ τοῦτο οὐδεὶς ἄλλος νὰ τὸ ἔχη πλὴν τοῦ σουλτάνου.

Διὰ ταῦτα τὰ τοιούτου εἶδους ἀφιερώματα τῶν ρηθέντων μοναχῶν δὲν θὰ ἔχουσι τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχύν. Πρὸς δὲ οἱ ρηθέντες μοναχοὶ ἀπήτησαν ὥστε, ἐπειδὴ ταῦτα ἐδωρήθησαν ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου καὶ ἐπειδὴ οὗτοι λαβόντες τὴν ρηθεῖσαν ἀπόφασίν μου θερίζουν καὶ πληρώνουν τὸ δέκατον τὸ ἐγγεγραμμένον εἰς τὸ Γενικὸν Κτηματολόγιον<sup>2</sup> διὰ τὰ λειβάδια, βοσκοτόπους καὶ πύργους εἰς τὰ ὁποῖα βόσκουν τὰ ζῶα των, οὐδεὶς νὰ ἐπεμβαίῃ εἰς ταῦτα καὶ ἐάν τις ἐξ αὐτῶν ἀποθάνῃ νὰ μὴ δίδουν τίτλους ἰδιοκτησίας ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ ὅτι ἔχει μερίδιον ἐπὶ τῶν ρηθέντων, ἀλλὰ τὸ μερίδιον τῶν ἀποθησκόντων νὰ μένῃ εἰς τοὺς ἐναπολειφθέντας καλογήρους. Ἐάν λοιπὸν κατὰ ταῦτα εἶναι σωστὸν νὰ ἀποφασισθῇ τοῦτο, τότε εἶναι νόμιμον νὰ μᾶς δοθῇ ὑψηλὸν φιρμάνιον. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς παραβαίνει τὴν ὑψηλὴν διαταγὴν, διὰ ταῦτα διατάττω, ὅπως οὐδεὶς δύναται κατὰ τὸν νόμον νὰ ἐπεμβαίῃ.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπέμβασις αὕτη προῆλθεν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, διότι ἠγόρασαν ἀπὸ τοὺς ραγιάδες τόπους καὶ τοὺς ἀφιέρωσαν εἰς τὰ μοναστήριά των καὶ ἐπειδὴ δὲν δίδουν τὸ νόμιμον δέκατον, ἀλλ' ὠρισμένον ποσὸν μικρὸν ὡς δόσιν καὶ ἐπειδὴ ὁ εἰσπράκτωρ ἐναντιοῦται εἰς τὸν ἱερὸν νόμον, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπῆλθε ζημία εἰς τὰ βασιλικά δικαιώματα, διὰ ταῦτα εἶναι ἀπηγορευμένον διὰ νόμον νὰ μὴ ἐπεμβαίνουσι ἐφ' ἑξῆς οἱ παραβαίνοντες τὴν ὑψηλὴν μου διαταγὴν. Πρὸς δέ, ἐπειδὴ ἐξεδόθη ἱερὸς φετφᾶς καὶ ἐπειδὴ διὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἐδόθη ἀναφορὰ κατὰ τὸ ἔτος 966 τὴν 7ην ἡμέραν τοῦ μηνὸς Σαμπάν, διὰ ταῦτα διατάσσων, κατὰ τὸν ἱερὸν φετφάν, ὁ εἰσπράκτωρ νὰ μὴν ἐπεμβαίῃ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἀπέθανε τις, ἀλλὰ νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τὸν ἱερὸν φετφάν. Πρὸς δὲ παραγγέλλω ἐπίσης, μόλις φθάσῃ ἡ ὑψηλὴ μου αὕτη διαταγὴ, ἐπειδὴ οἱ ρηθέντες μοναχοὶ πληρώνουν τὸ ὠρισμένον δι' αὐτοὺς δόσιμον τῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδων ἀκτσέδων, κατὰ τὸν φορολογικὸν πίνακα τοῦ βιλαγετίου, καὶ ἐπειδὴ καλλιερροῦντες τὰς γαίας πληρώνουν τὸ δέκατον καὶ ἐπειδὴ καθ' ἕκαστον ἔτος μέσον τοῦ Ἱεροῦ Δικαστηρίου εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἁλωνίσματος πληρώνουσιν ἀκριβῶς τὰ δέκατα

1. Τὸ τουρκικὸν κείμενον γιὰ τὰ κυρίως σημαίνει ἕκτασιν ἀκαλλιέργητον εὐρισκομένην εἰς ὑψώματα καὶ χρησιμοποιουμένη ὡς βοσκότοπος.

2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, ντεφτέρ χακανί.

εἰς τὸ Βασιλικὸν Ταμεῖον καὶ ἐπειδὴ ἐκτελοῦν τὰς οἰκονομικὰς τῶν ὑποχρεώ-  
σεις, διὰ ταῦτα διατάττω νὰ ἐνεργήσητε κατὰ τὸν πίνακα τοῦ βιλαετίου καὶ  
τοὺς ἱεροὺς φετφάδες, καὶ νὰ ἐμποδίσητε πάντα ἄλλον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνεργήση  
ἐναντίον. Ἐπειδὴ δὲ τινες ἐκ τῶν ἀποθανόντων δὲν ἔχουσιν ἴδιον μερίδιον ἐπὶ  
τῶν ρηθέντων τόπων, καὶ ἐπειδὴ οἱ ἤδη ζῶντες μοναχοὶ ἐξουσιάζουσιν αὐτοὺς  
τοὺς τόπους κοινῶς πληρώνοντες τὸ ὠρισμένον δόσιμον, διὰ ταῦτα, ἐὰν οἱ εἰσ-  
πράκτορες, οἱ βακουφτζίδες, οἱ βοϊβόδαι, οἱ ἀστυνόμοι, θελήσουν νὰ ἐνεργήσουν  
ἐναντίον τῶν ἱερῶν νόμων, νὰ ἐπέμβωσιν εἰς τὰ ταπία τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ἀνὰ  
χεῖρας τῶν καὶ διὰ τὰ ὁποῖα καθ' ἕκαστον χρόνον πληρώνουσι τὸ ὠρισμένον  
δόσιμον, καὶ εἰς τὰς οἰκίας αἱ ὁποῖαι ἔγιναν ἀφιερῶματα διὰ τοῦ Ἱεροῦ Νόμου,  
εἰς τοὺς ἀμπέλους τῶν καὶ εἰς τοὺς κήπους τῶν καὶ εἰς τοὺς μύλους τῶν καὶ εἰς  
τὰ ἐργαστήριά τῶν καὶ εἰς τὰς ἀποθήκας τῶν καὶ εἰς τοὺς βόας τῶν καὶ εἰς τὰ  
πρόβατά τῶν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ζῶα τῶν καὶ εἰς τοὺς ξένους τοὺς ἐρχομένους  
εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὰ μοναστήριά τῶν καὶ εἰς τοὺς ὑπηρετούοντας τούτους καὶ εἰς  
τοὺς εἰσπράκτορας τῶν εἰσοδημάτων τῶν καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν ἐξόδων, νὰ τοὺς  
ἐμποδίσητε. Ἀφοῦ δὲ οὗτοι οἱ μοναχοὶ καλλιεργήσουν τὰς γαίας τῶν, τότε θέ-  
λουσι πληρῶνει τὴν ἐποχὴν τοῦ ἄλωνίσματος τὸ δόσιμον ὡς καὶ πρότερον κατὰ  
τὸν νόμον ἐπὶ τῶν παραχθέντων δημητριακῶν. Ὑμεῖς δὲ θέλετε διατάξει τοὺς  
ἀνωτέρω βοϊβόδας νὰ συγκεντρῶνον ταῦτα εἰς τὰς ἀποθήκας καὶ τοὺς εἰσπρά-  
κτορας θέλετε ἀποτρέφει ἀπὸ τοῦ νὰ τοὺς ἐνοχλῶσι. Ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐναντι-  
οῦνται εἰς τὴν ἱεράν μου διαταγὴν καὶ ἐπιμένωσιν εἰς τοῦτο καὶ ὅσοι τοὺς ἐνο-  
χλοῦν, τούτων τὰ ὀνόματα νὰ τὰ γράψητε καὶ νὰ τὰ ἀναφέρητε εἰς τὴν Πύλην  
μου. Ἀφοῦ δὲ μελετήσητε τὴν Ἱεράν ταύτην ἀπόφασίν μου νὰ τὴν ἐπιστρέψητε  
εἰς τὰς χεῖρας τῶν, καὶ νὰ δώσητε πίστιν εἰς τὸ ἱερὸν σύμβολόν μου.

*Σελημιακὸν ἔτος 976, Σαμπὰν 13 (1560, 28 Φεβρουαρίου).*

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

## RÉSUMÉ

J e a n V a s d r a v e l l i s, Deux manuscrits turcs inédits provenant des Archives des monastères de Lavra et de Vatopédion du Mont Athos.

L'auteur publie en traduction grecque deux manuscrits turcs provenant des monastères de Lavra et de Vatopédion. Dans le premier, daté de 1569, sont mentionnées les propriétés des monastères qui se trouvent à la péninsule d'Athos. Le deuxième, firman du sultan Souléïman II, adressé aux juges de Thessalonique, Sidérokastros, Serres, Drama, Veroia et Pravi, donne des instructions sur le gestion des propriétés du Mont Athos.